



Suomen
urheilun
eettinen
keskus
SUEK ry

TUTKIMUSKARTOITUS URHEILUN EETTISISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Katsaus kansainvälisiin tietokantoihin

Jarmo Mäkinen, Miika Kyllönen ja Nina Laakso

3

SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista

2019

TUTKIMUSKARTOITUS URHEILUN EETTISISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Katsaus kansainvälisiin tietokantoihin

Jarmo Mäkinen, Miika Kyllönen ja Nina Laakso

TUTKIMUSKARTOITUS URHEILUN EETTISISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Katsaus kansainvälisiin tietokantoihin

SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista nro 3

Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry

Kirjoittajat: Jarmo Mäkinen, Miika Kyllönen ja Nina Laakso

Toimitus: Jarmo Mäkinen, Nina Laakso ja Susanna Sokka

Taitto: Kruu Oy

SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista

ISSN 2489-6586 (PDF)

ISBN 978-952-5605-36-5 (PDF)

Esipuhe

Urheilun eettisten kysymysten tutkimus laajenee nopeasti

Urheilun eettisiä asioita koskeva tutkimus kasvaa tällä hetkellä nopeasti. Selittävänä tekijänä on lisääntyvä monitieteisyys – uudet tieteenalat ja tutkijat tuovat julkaisuvoimaa. Uudet menetelmät ja opit aikaan saavat myös uusia erityiskysymyksiä ja tutkimushaaroja, jotka edelleen kasvattavat julkaisujen määrää. Perinteisesti yhteiskuntatieteilijöitä kiinnostavat ilmiöt näyttävät kiinnostavan nyt myös muiden alan tutkijoita. Digitalisoitumisen ohella urheilun globalisoituminen, ammattimaistuminen ja taloudellinen kasvu lisäävät sekä muuttavat myös eettisten ilmiöiden määrää ja sisältöä. Nämä vaikuttavat tutkimuksiin. Esimerkiksi kilpailumanipulaatio oli ennen lähinnä yksi perinteisen urheiluun liittyvän korruption alalaji, nyt sen mekanismit ja mahdollisuudet ovat muuttuneet perusteellisesti globaalien internetpohjaisten on-line -pelien myötä.

Tässä julkaisussa jäsennetään urheilun eettisiä asioita koskevaa tutkimusta analysoimalla kansainvälisissä tutkimusviitetietokannoissa julkaistuja tietoja. Tavoitteena on selvittää tutkimuksen määrää sekä tarkastella niiden aihepiirejä. Vuonna 2018 tehty analyysi kohdistettiin kolmelle osa-alueelle: katsomoturvallisuuteen, kilpailumanipulaatioon ja hyvään hallintoon, jotka sisältävät myös urheiluun liittyvän korruption ja huliganismin. Doping, joka on yksi urheilun näkyvimmistä eettisistä ilmiöistä, rajattiin tämän julkaisun ulkopuolelle. Dopingtutkimuksesta SUEK tulee tekemään erillisen analyysiselvityksen.

Haut kohdistettiin neljään kansainväliseen tietokantaan tai tietokantaperheeseen, joiden aineistot

sisältävät satoja miljoonia viitteitä erilaisiin tekstilähteisiin. Tietokannat ovat Scopus, Web of Science (WoS), ProQuest Central ja urheilujulkaisuihin keskittynyt Sportdiscus.

Tässä analysoitu aineisto osoittaa selkeästi, että urheilun eettisten kysymysten tarkastelu ei pohjautu enää yhtä voimakkaasti yhteiskuntatieteisiin kuin aikaisemmin. Ala on monitieteistynyt, mikä on myös nostanut tutkimuskapasiteettia. Monitieteisyys voi kuitenkin aiheuttaa tutkimusalan pirstoutuneisuutta. Yhteiskunta-, oikeus-, talous- ja lääketieteilijät voivat tutkia samaa ilmiötä keskustelematta keskenään. Monitieteisyyden tilassa urheilun eettiset asiat näyttävät yhtenäisenä vain erikseen toteutuksessa konstruktiossa, kuten tässä selvityksessä. Kehittyneempiä tiloja voivat olla vuoropuheluun perustuva tieteidenvälisyys ja varsinaisesti uutta tieteenalaa ennakoiva poikkitieteellinen toiminta. Vuoropuheluun perustuva tieteidenvälisyys on tarpeen myös urheilun eettisten ilmiöiden tutkimuksen kehittämisessä.

Tutkimuskartoitus tehtiin Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n ja Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen KIHUn yhteistyönä. SUEKin tehtävänä on suomalaisen urheilun eettisen toiminnan edistäminen yhdessä koko urheiluyhteisön kanssa. SUEKin tehtävinä on kansainvälisten yleissopimusten edellyttämien toimenpiteiden toimeenpano urheilussa: vastata antidopingvalvonnasta, urheilukilpailujen manipuloinnin torjunnasta ja katsomoturvallisuuden ja -viihtyvyyden edistämisestä.

Sisältö

Esipuhe	4
1 Johdanto ja julkaisujen haku	6
2 Katsomoturvallisuus	8
3 Huliganismi	12
4 Kilpailumanipulaatio	14
5 Hyvä hallinto	18
6 Koko aineistoa koskevat analyysit	22
7 Yhteenveto	26
Kirjallisuus	28

1 Johdanto ja julkaisujen haku

Selvitystyön tavoitteena on kartoittaa urheilun eettisiin kysymyksiin liittyvän kansainvälisen tutkimuksen määrää ja sisältöä. Millaisia kysymyksiä on tutkittu paljon ja mitä vähän ja onko alan tutkimuksessa selkeitä aukkoja. Tavoitteena on myös löytää hyviä ja innostavia tutkimusesimerkkejä alan suomalaiselle tutkimustoiminnalle. Lisäksi aineiston analyysi antaa mahdollisuuden tutkimusongelmien ja käsitteiden tarkastelemiseen. Kovin syvälliseen aiheen käsittelyyn ei kuitenkaan mennä, sillä selvitystyöhön varattiin aikaa kolme kuukautta, josta suurin osa käytettiin aineiston keräämiseen.

Raportissa haettiin ja tarkasteltiin julkaisuja kolmella osa-alueella: kilpailumanipulaatio, katsomoturvallisuus ja hyvä hallinto. Dopingtutkimus rajattiin aineiston ulkopuolelle, lähinnä niiden haasteiden vuoksi, joita kohtasimme sen sisältöjen luokittelemisessa pelkällä yhteiskuntatieteellisellä taustakoulutuksella. Tämä työ voidaan tehdä myöhemmin yhteistyössä lääketieteellisen tai vastaavan koulutuksen saaneen tutkijan kanssa.

Haut kohdistettiin neljään kansainväliseen tietokantaan tai tietokantaperheeseen, joiden aineistot sisältävät satoja miljoonia viitteitä erilaisiin tekstilähteisiin. Tietokantojen valinnassa saimme apua Jyväskylän yliopiston Avoimen tiedon keskuksen informaattikolta. Käytetyt tietokannat olivat Scopus, Web of Science (WoS), ProQuest Central ja urheilujulkaisuihin keskittyvä Sportdiscus.

Neljän eri tietokannan käyttö aiheutti lisätoita sopivien hakutekniikoiden valintaan sekä hakutulosten jatkotyöstämisessä. Kaikissa tietokannoissa on mahdollisuus käyttää Boolean operaattoreita, mutta niiden käyttöliittymät poikkeavat toisistaan. Varsinainen haku tehtiin kaikissa kuitenkin samalla 'kaventamisen' perustekniikalla: kun aihealueen hakusanat olivat selvillä, ne ryhmiteltiin sisältönsä perusteella eri hakuihin. Tämän jälkeen tehtiin kunkin ryhmän haku vuorollaan yksittäiset hakusanat OR-operaat-

torilla erotellen. Haut kohdistettiin vertaisarvioitujen (peer reviewed) julkaisujen otsikoihin ja/tai niiden abstrakteihin. Jokaisen haun tulos tallennettiin. Tämän jälkeen avattiin hakuhistoria ja haut yhdistettiin AND-operaattorilla, mistä saatiin aihealueen lopullinen hakutulos. Hakutapaa selvennetään vielä lähemmin ensimmäisenä käsittelyyn tulevan katsomoturvallisuuden yhteydessä.

Tämän tietokantavaiheen jälkeen hakutuloksiksi saatujen julkaisujen viitetiedot siirrettiin Excel-ohjelmistoon. Tähän oli kolme syytä. Ensinäkin hakutuloksista piti poistaa kaksoiskappaleet. Tietokannat voivat poistaa ne automaattisesti hauista, joissa hyödynnyttäen omaan 'perheeseen' kuuluvia 'alitetokantoja'. Tässä kuitenkin käytettiin neljää eri tietokantaperhettä ja järjestelmää. Toiseksi hakutuloksista suuri osa täyttivät hakuehdot mutta liittyivät kokonaan toisiin aihepiireihin kuin mitä tässä selvityksessä haettiin. Jokaisen Exceliin siirretyn julkaisun otsikko ja abstrakti luettiin, minkä perusteella aihepiiriin kuulumattomat julkaisut poistettiin tiedostosta. Kolmanneksi jäljelle jääneet julkaisut luokiteltiin itse luotuihin kategorioihin niiden sisällön perusteella. Näin ollen selvityksessä on piirteitä bibliometrisestä kartoittamisesta (ks. Forsman 2016), kuten myös systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta. Taulukossa 1 on esitetty kaikki julkaisuista saadut ja luodut tiedot muuttujittain.

Selvitys on tehty yhteistyössä Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n kanssa, joka rahoitti selvitystyön. SUEKin tehtävänä on suomalaisen urheilun eettisen toiminnan edistäminen yhdessä koko urheiluyhteisön kanssa. SUEKin tehtävinä on kansainvälisten yleissopimusten edellyttämien toimenpiteiden toimeenpano urheilussa: vastata antidopingvalvonnasta, urheilukilpailujen manipuloinnin torjunnasta ja katsomoturvallisuuden ja -viihtyvyyden edistämisestä.

TAULUKKO 1.
Julkaisujen tiedot muuttujittain

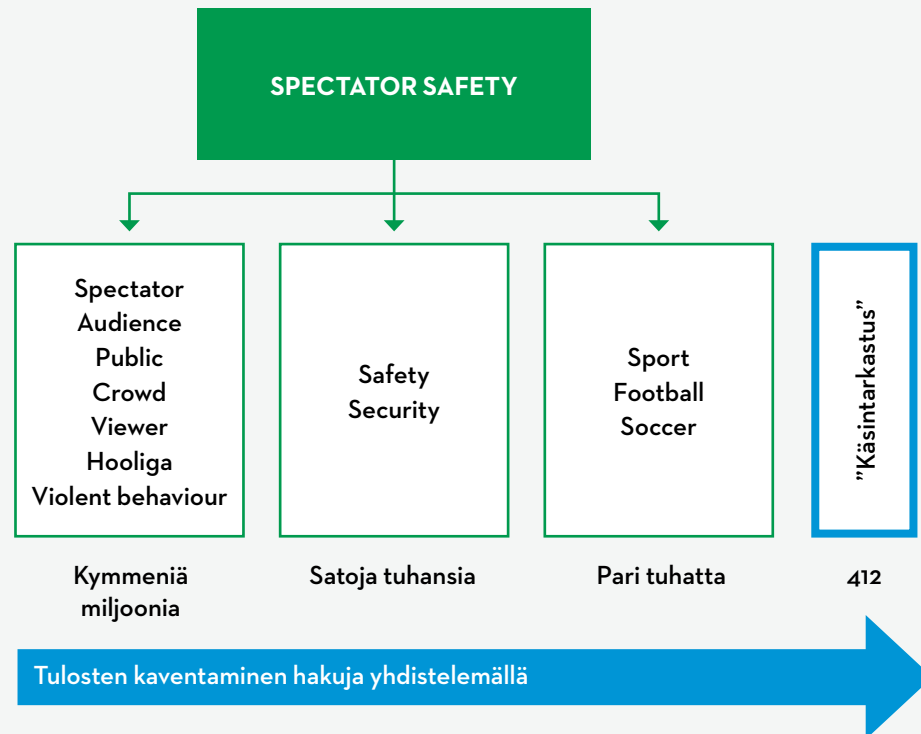
TIETOKANNOISTA	OMAT LUOKITUKSET
Database	Field of research
Document type	I Main category
Authors	II Main category
Title	I Subcategory
Year	II Subcategory
Publication date	II Country/region
Publication/journal	III Country/region
Volume	IV Country/region
Issue	V Country/region
First page	VI Country/region
Last page	Science
Page numbers	I Sport
Number of ref.	II Sport
Link	III Sport
Abstract	Main method
Literature	Other
Number of literature	
Publisher	
Place of publication	
Language	
Abstract language	
Keywords	

2 Katsomoturvallisuus

Kuviossa 1 on esitetty katsomoturvallisuutta koskeva haku, jossa muodostettiin kolme eri hakusanaryhmää. Kuviossa ne on esitetty vasemmalta oikealle hakutulosten määrän perusteella, mutta periaatteessa ei ole väliä missä järjestyksessä haut tehdään. Ensimmäinen haku hakee kaikki yleisöön tai katsojiin liittyvät julkaisut tai huliganismiin tai väkivaltaisen käyttäytymiseen liittyvät julkaisut. Tuloksena on kymmeniä miljoonia julkaisuja. Toisessa haussa on tavoitteena saada haetuksi kaikki julkaisut, joissa on käytetty katsomoturvallisuuden yhteydessä

käytettyjä turvallisuussanoja. Tulosten määrä putoaa satoihin tuhansiin, kun tämän tulokset yhdistetään ensimmäisen haun ehtojen kanssa. Kolmantena ryhmänä haetaan kaikki julkaisut, jotka koskevat urheilua, mihin riittää sport-sanan vartalo. Jalkapalloa koskevat termit ei käytännössä tarvita, vaikka sitä koskevien julkaisujen määrä on tällä aihealueella suurempi kuin koko muun urheilun. Tulosten määrä putoaa noin kahteen tuhanteen, kun tämän haun ehdot yhdistetään kahden ensimmäisen haun kanssa, mikä on lopullisen hakutuloksen määrä.

KUVIO 1.
Katsomoturvallisuuden haku



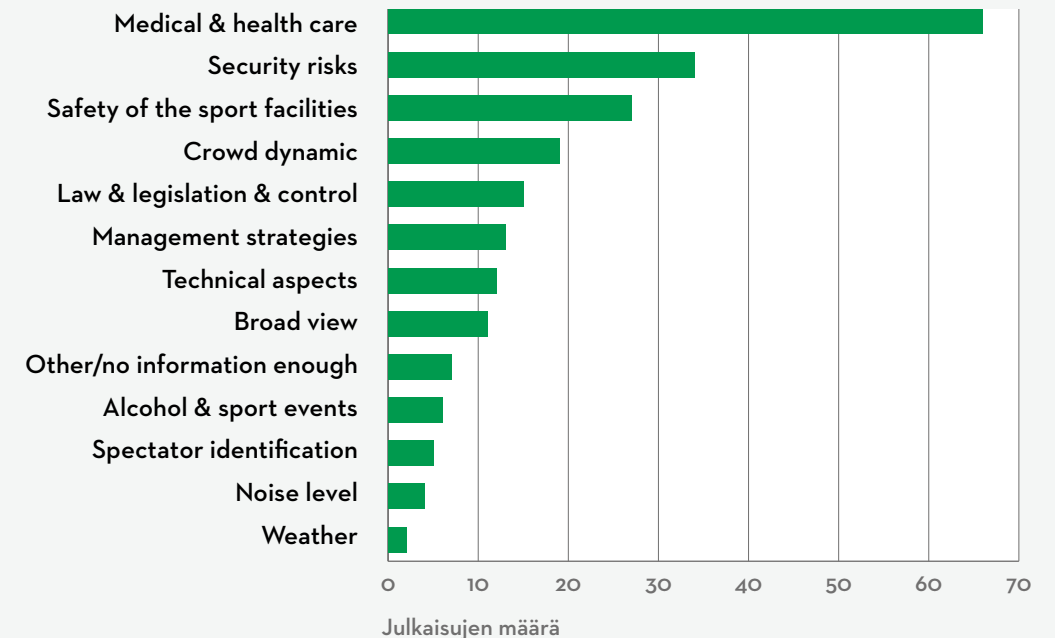
Tietokannoista siirrettiin hakujen perusteella kaikkiaan 1813 lähdeviitettä. Näistä poistettiin puhtaasti lääketieteeseen sekä suojautumiseen ja urheiluvälisiin, kuten esimerkiksi polkupyörärypyriin liittyviä artikkeleita. Samoin rajattiin urheilulajeissa, luonnossa ja puistoissa tapahtuvat onnettomuudet pois, elleivät ne koskeneet nimenomaan kilpailuja, massatapahtumien järjestelyjä tai niiden puitteissa tapahtuvia onnettomuuksia. Lisäksi mukaan seuloutui useita lasten ja nuorten sekä koululiikuntaan liittyviä turvallisuusaiheisia julkaisuja, jotka rajattiin aineiston ulkopuolelle.

Jäljelle jääneet artikkelit jakautuivat selkeästi kahteen kategoriaan. Ensiksi niihin, jotka käsitelivät huliganismia erityisesti jalkapallon yhteydessä sekä toiseksi niihin, jotka keskittyivät varsinaisesti katsomoturvallisuuteen. Nämä asiat liittyvät toisiinsa mutta ne keskittyvät aiheen eri puoliin ja myös niiden tutkimustraditiot ja tieteen alat ovat poikkeavat. Tämän vuoksi ne on erotettu toisistaan tässä analyysissä eri lukuihin. Tässä luvussa keskitytään katsomoturvallisuuteen liittyviin aihepiireihin.

Katsomoturvallisuudessa selkeästi suurimman aihealueen muodostavat julkaisut, joissa tarkastellaan katsojien hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä asioita. Tarkemmin niissä analysoidaan varautumista sairaustapauksiin, ja ensiapuun, kuten esimerkiksi 'Medical Emergency Services at Big Events' (Sefrin 2011). Lisäksi niissä tarkastellaan tapahtumien ruokahuoltoa, kuten esimerkiksi 'Ensuring and promoting food safety during the 2008 Beijing Olympics' (Moy, Han & Chen 2010). Näiden lääke-, terveys, ja ravintotieteitä koskevien julkaisujen määrä kasvaa edelleen voimakkaasti.

Security risks -luokkaan kuuluvat julkaisut koskevat tapahtumiin kohdistuvia turvallisuusuhkia. Niissä voidaan tarkastella tuleviin uhkiin varautumista, kuten esimerkiksi 'Planning for the worst: Risk, uncertainty and the Olympic Games' (Boyle & Haggerty 2012) ja Managing the threat of terrorism in sport (Hall et al. 2013). Lisäksi on tutkittu uhkien vaikutusta yleisön käyttäytymiseen ja käsityksiin, kuten esimerkiksi 'Terror alert levels and major league baseball attendance' (Kalist 2010) ja 'Perceptions of terrorism threats at the 2004 olympic games' (Taylor & Toohey 2007).

KUVIO 2.
Katsomoturvallisuuden aihepiirit



Kolmanneksi suurimman luokan muodostavat katsomoiden ja tapahtumapaikkojen rakenteiden turvallisuutta koskevat julkaisut. Tähän on pyritty ottamaan mukaan julkaisuja, joissa rakenteiden turvallisuutta pohditaan muustakin kuin puhtaasti rakennusteknisestä näkökulmasta tai niille asetetuista rakenteellisista vaatimuksista kuten esimerkiksi 'Characterisation of transient actions induced by spectators on sport stadia' (Quattrone et al. 2016).

Neljänneksi suurimman luokan muodostavat julkaisut, jotka korostavat teknisiä aspekteja tai innovaatioita liittyen katsomoturvallisuuteen. Ne koskevat lähinnä turvallisuuskameroiden kuvavirtaa ja langattomia tekniikoita kuten esimerkiksi 'Mobile mapping of sporting event spectators using Bluetooth sensors' (Versichele et al. 2012).

Väkijoukkojen liikkumista, siirtymistä ja sijoittamista koskevat julkaisut on luokiteltu omaksi ryhmäkseen. Julkaisuja ei ole vielä paljoa mutta aihepiiri näyttää olevan jäsentymässä 'crowd dynamic management' -tematiikan alle. Tässäkin luokassa tekninen näkökulma on keskeisessä roolissa, kuten esimerkiksi 'Real-time micro-modelling of a million pedestrians' (Lohner et al. 2016).

Puhtaasti julkistoimijan näkökulmaan kiinnittyviä tutkimuksia katsomoturvallisuudesta on yllättävän

vähän ainakin, jos vertaa huliganismia koskevaan tutkimukseen. Ehkä tälle aihealueelle tyypilliset ammattispesifit ja tekniset tarkastelut sisältävät jo itsessään niin kutsutun policy -näkökulman ja hallintaan pyrkivän asenteen. Tähän luokkaan kuuluvista julkaisuista suurin osa käsittelee varsin vaihtelevia katsojiin ja tapahtumien järjestäjiin liittyviä aiheita. Poliisin toimintaa käsitteleviä julkaisuja, kuten esimerkiksi 'Spectators' behaviour from the view of security forces in sport competitions' (Ramazano lu 2012) on erittäin vähän. Myös Management -näkökulmaan kiinnittyviä tapahtumien turvallisuutta koskevia julkaisuja on ainakin toistaiseksi vähän huomioiden, että jo nykyisin on olemassa erilaisia sitä koskevia koulutusohjelmia ja tutkintoja.

Broad view -luokkaan kuuluvissa julkaisussa katsomoturvallisuutta tarkastellaan laajana ilmiönä, kuten esimerkiksi 'Sport megaevent security: The legacies of Euro 2008' (Klauser 2011). Oman selkeän pienen luokkansa muodostavat urheilutapahtumien alkoholin tarjoilua ja käyttöä koskevat julkaisut. Katsojien tunnistamisjärjestelmiä sekä melun ja sään aiheuttamia ongelmia koskevia julkaisuja oli muutamia.

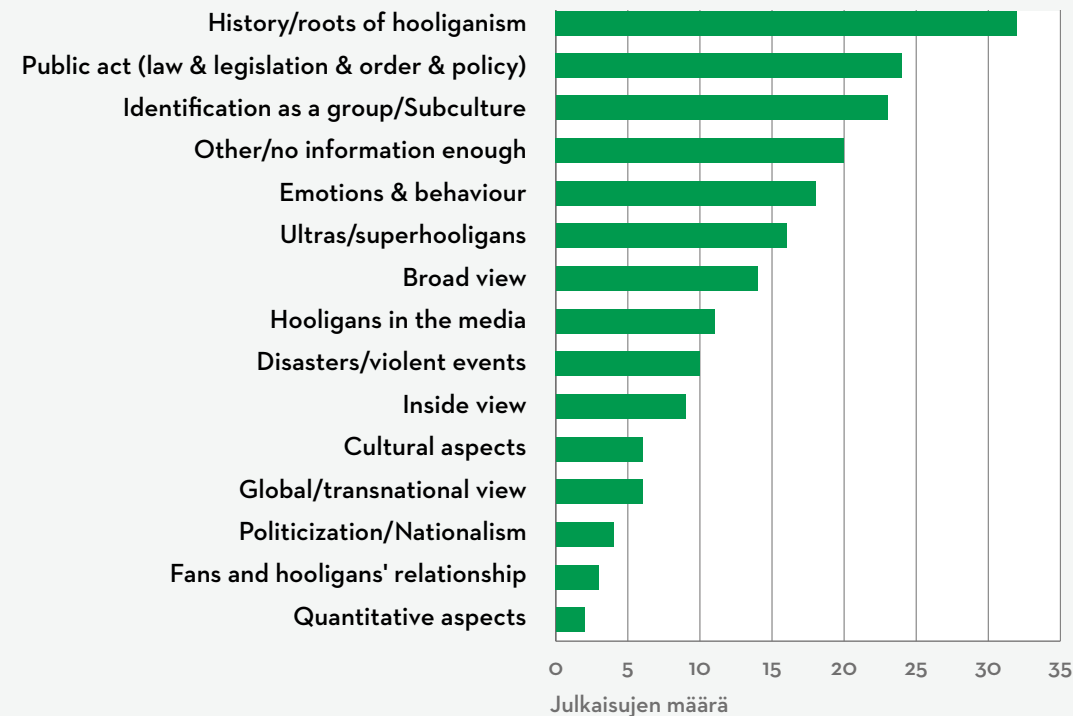
3 Hooliganismi

Katsojien levottomuuden aste ja epäjärjestykseen johtavien tapahtumien määrä on vaihdellut historian saatossa mutta Brittiläisessä jalkapallossa on tuskin koskaan ollut niistä täysin vapaata aikaa. (Dunning et al. 1988, 1). Hooliganismin tutkimuksessa tutkijoita on kiinnostanut eniten, sen juuret ja historiallinen kehitys, joista Dunningin ja kumppaneiden teos 'The Roots of Football Hooliganism' on tästä hyvä esimerkki (kuvio 3). Tähän alakategoriaan kuuluvien

julkaisut ovat useassa tapauksessa lähellä tutkimuksia, joissa määritetään hooliganismia alakulttuurina tai jäljitetään hooliganien tunnuspiirteitä (Identification as group/Subculture), mikä on kolmanneksi yleisen aihe. Tätä enemmän on tutkimuksia ja raportteja, jotka käsittelevät julkisen vallan toimenpiteitä hooliganismin hillitsemisessä.

KUVIO 3.

Hooliganismin aihepiirit



Hooliganismin tutkimuksen kenttää hallitsee vahvasti sosiologinen tutkimusote. Psykologit ovat kuitenkin tehneet jonkin verran hooliganien käyttäytymistä koskevaa tutkimusta (Emotion & Behaviour). Kannattajien ääriyhmiä, ultrien tutkimus on lisääntynyt tässä aineistossa vasta viime vuosina, vaikka ilmiö on vuosikymmeniä vanha. Ultrilla voi olla yhteyksiä poliittisiin ja nationalistisiin liikkeeseen, joihin keskittyneet tutkimukset ovat ryhmitelty erikseen (Politicization/Nationalism). Näitä julkaisuja on kuitenkin vielä niin vähän, että voidaan puhua tutkimusaukosta.

Hooliganit ovat olleet erittäin näkyvässä roolissa mediassa. Tässä aineistossa ensimmäinen aihetta käsittelevä julkaisu on Stuart Hallin (1978) kirjoittama 'The Treatment of Football Hooliganism in the Press'. Tyypillisesti näissä kirjoituksissa suhtaudutaan kriittisesti mediaan, jossa kuvataan hooliganismia stereotyyppisesti ja järjen ulottumattomissa olevana ilmiönä. Tragedisiin mittasuhteisiin nousseita tapahtumia käsittelevät tieteellisiä julkaisuja on tässä aineistoissa kymmenen kappaletta (disasters/violent events). Niissä käsitellään lähinnä Heyselin (1985) ja Hillsboroughin (1988) stadionilla tapahtuneita onnettomuuksia. Saman verran on myös julkaisuja,

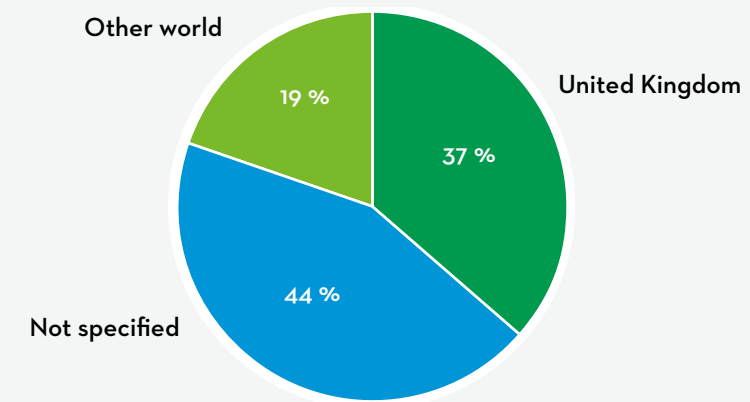
joissa käsitellään hooliganismia hooliganien näkökulmasta tai heidän kertomanaan (Inside view).

Puhtaasti globaalista tai eurooppalaisesta näkökulmasta on hooliganismia käsitelty yllättävän vähän huomioiden ilmiön levinneisyys ja yhteiset piirteet (Global/Transnational view). Lisäksi fanien ja hooliganien suhteita (Fans and hooligans' relationship) sekä ilmiötä määrällisesti tarkastelevia tutkimuksia on vähän.

Hooliganismia esiintyy kaikkialla mutta sen tutkimus on erittäin Iso-Britannia-keskeistä. Heidän itsensä lisäksi myös muiden maiden tutkijat analysoivat juuri brittiläistä jalkapalloa. Kuviossa 4 on esitetty hooliganismia käsittelevien julkaisujen empiirinen aineisto tai tarkastelukohteet maittain. Tässä olevassa aineistossa noin 56 prosentilla tutkimuksesta on empiirinen tarkastelukohte. Keskittymistä kuvaa se, että Iso-Britanniaa tarkastelevien tutkimusten määrä (71) on lähes kaksi kertaa suurempi kuin koko muun maailman yhteensä. Seuraavaksi eniten on tarkasteltu Italiaa (7). Keskittyneisyys on varmasti osin todellinen ilmiö mutta todennäköisesti ainakin eurooppalaisissa maissa tehdään hooliganismia koskevaa kansallista tutkimusta, joka jää edelleen tässä tarkasteltujen kansainvälisten tietokantojen ulkopuolelle.

KUVIO 4.

Hooliganistutkimuksen tarkastelukohteet maittain

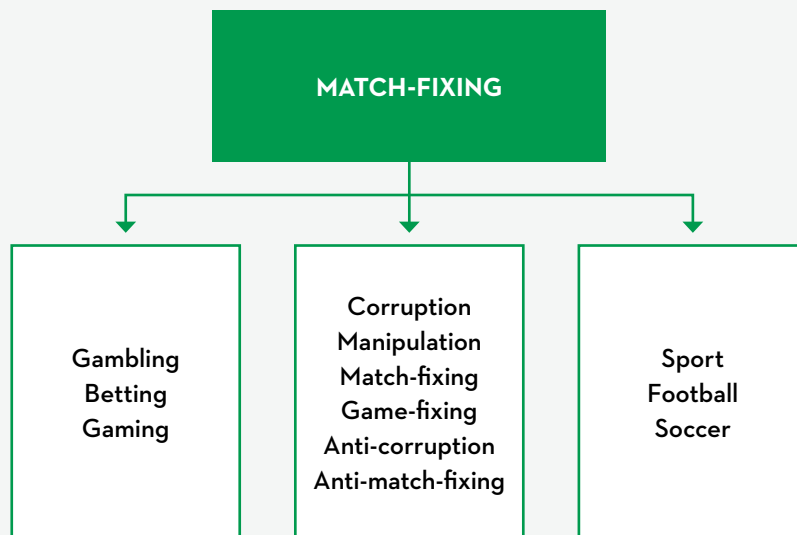


4 Kilpailumanipulaatio

Kilpailumanipulaation liittyvien julkaisujen haku toteutettiin kuvion 5 esittämällä tavalla. Ensimmäinen haku rajattiin pelaamiseen ja vedonlyöntiin liittyviin termeihin. Toiseen hakuun otettiin kilpailumanipulaatiosta käytetyt termit sekä korruptio, koska varsinkin varhaisemmassa tutkimuksessa kilpailumanipulaatio-termien sijaan voidaan puhua vain urheilupeleihin liittyvästä korruptiosta. Kolmannessa haussa haku rajattiin vielä urheilua koskeviin julkaisuihin. Lopuksi

haut yhdistettiin ja niiden tulokset vietiin Exceeliin. Tämän jälkeen luettiin julkaisujen abstraktit ja poistettiin ne, jotka eivät liittyneet aiheeseen. Mukaan tuli etenkin Scopuksesta, selvittämättömästä syystä, lääketieteellisiä artikkeleita, jotka poistettiin. Toinen suurehko poistettu ryhmä koostui julkaisuista, jotka koskivat korruptiota yleisesti tai muulta kuin kilpailumanipulaatioon liittyvältä kannalta. Lopulta jäljelle jäi 135 kilpailumanipulaatioon liittyvää artikkelia.

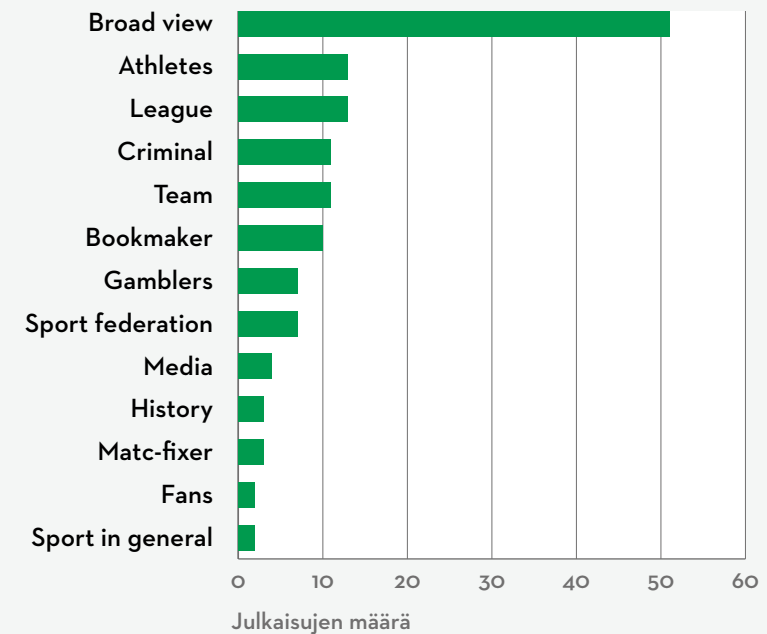
KUVIO 5.
Kilpailumanipulaation haku



Kilpailumanipulaatiota koskevat julkaisut luokiteltiin kahdella tavalla. Varsinaisen aihepiirin lisäksi luokiteltiin näkökulma tai kohde, josta käsin kilpailumanipulaatiota on tarkasteltu. Mitään erityistä näkökulmaa ei ole kuitenkaan määritelty niissä 37 prosentissa julkaisuista, joissa kilpailumanipulaatiota käsitellään yleisesti (Broad view). Liigamuotoa koskevia julkaisuja on eniten, vaikkakin niiden aihepiirit ovat hyvin vaihtelevia. Selkeä esimerkki tällaisesta tutkimuksesta on artikkeli 'A critical mass

of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others' (Hill 2010). Yksittäisiin urheilijoihin (Athletes) ja joukkueisiin (Team) kiinnittyviä julkaisuja on lähes yhtä paljon. Monessa jälkimmäiseen luokkaan kuuluvassa tutkimuksessa tarkastellaan yhdysvaltalaisen koripallon points-having -ilmiötä, kuten esimerkiksi 'Investigating allegations of points-having in NCAA basketball using actual sportsbook betting percentages' (Paul & Weinbach 2011).

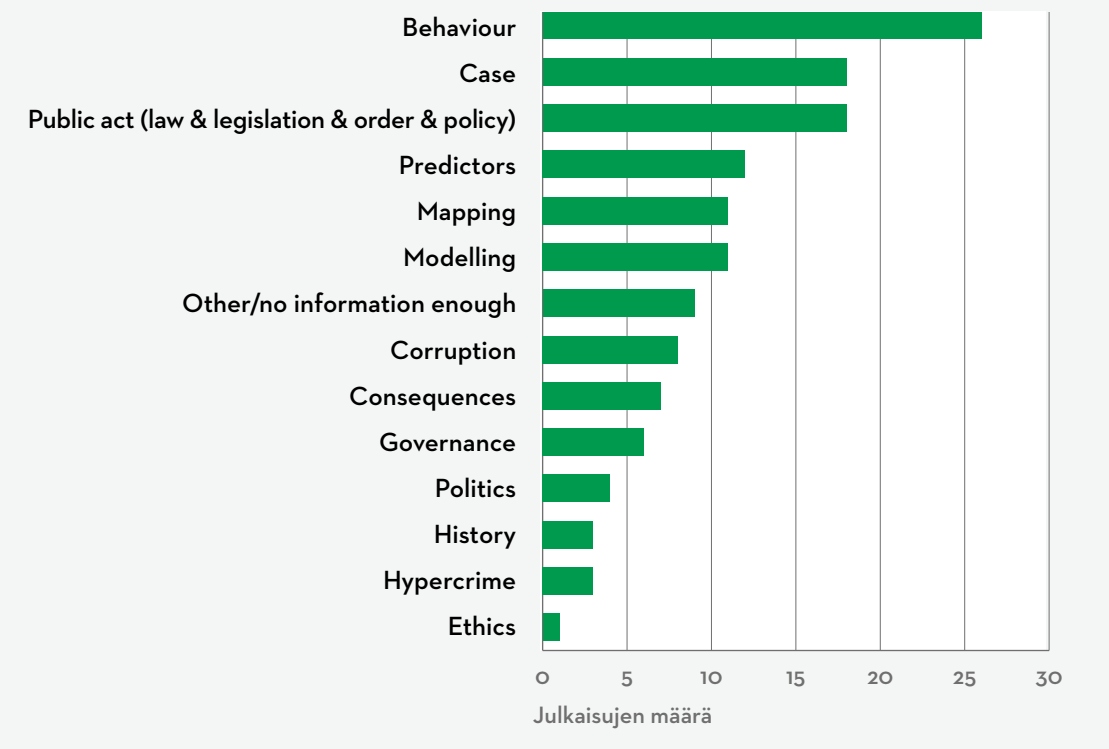
KUVIO 6.
Kilpailumanipulaation näkökulmat



Pelimanipulaatiota rikollisuuden näkökulmasta tarkastelevat julkaisut ovat erottu omaksi ryhmäkseen, kuten esimerkiksi 'The INTERPOL approach to tackling match fixing in football' (Abbot & Sheehan 2013). Vedonlyöntitoimistoihin (Bookmaker) on puolestaan liitetty julkaisut, joissa aihetta käsitellään toimiston tai pelin ominaisuuksien näkökulmasta, kuten esimerkiksi 'Modelling of football companies' rates of return according to sport results and bookmakers' expectations on the example of serie A (Majewski 2014). Urheilujärjestöjen alle on luokiteltu aihetta ur-

heilun oman hallinnan kautta tarkastelevat julkaisut, kuten esimerkiksi 'All Bets Are Off: Match Fixing in Sport - Some Recent developments' (Smith 2011). Näiden julkaisujen määrä, kuten myös vedonlyöjien/pelaajien kautta aihetta tarkastelevien julkaisujen määrä jää jo alle kymmenen tässä aineistossa. Tutkimukset, joissa pelimanipulaatiota tarkastellaan itse manipuloijan näkökulmasta, kuten 'To fix or not to fix? How corruptors decide to fix football matches' (Hill 2009), vaikuttavat mielenkiintoisilta mutta niitä on tehty vain muutamia.

KUVIO 7.
Kilpailumanipulaation aihepiirit



Suurimman aihepiirin muodostavat julkaisut, joissa yksinkertaisesti ottaen pyritään ymmärtämään jonkun pelimanipulaatioon liittyvän järjestelmän osapuolen, kuten urheilijan, joukkueen, liigan, vedonlyöjien ja vedonlyöntitoimiston käyttäytymistä. Tällaisia tutkimuksia ovat esimerkiksi 'Discourses of deception: Cheating in professional running' (Mewett 2002) ja Match Rigging and the Favorite Long-Shot Bias in the Italian Football Betting Market (Rossi 2011). Toiseksi suurimmassa luokassa käsitellään julkisen vallan ja säädösten toimenpiteitä ja mahdollisuuksia pelimanipulaation ehkäisemisessä, kuten esimerkiksi 'Internet gambling policy in critical comparative perspective: The effectiveness of existing regulatory frameworks' (Gainsbury & Wood 2011).

Tapahtuneita pelimanipulaatiotapauksia (Case) analysoivia julkaisuja on kolmanneksi eniten, kuten esimerkiksi 'The 2009 Match-fixing Incident in

Taiwan's Professional Baseball League' (Wang & Lo 2012). Tätä seuraavat kaksi aihepiiriä olisi voitu luokitella käyttäytymisen alle mutta tähän niissä on taloustieteilille spesifi näkökulma, jonka vuoksi ne muodostavat omat luokkansa. Ensimmäisessä pelimanipulaatio yhdistetään "odotusmarkkinoihin" (Predictor markets), kuten esimerkiksi 'Fraud detection in play-money prediction markets' (Blume et al. 2010). Toisessa aihepiiriä vahva mallintaminen tai ekonomisten mallien testaaminen 'Match-fixing under competitive odds' (Bag & Saha 2011). Ilmiötä kartoittavissa (Mapping) tutkimuksissa keskitytään puolestaan arvioimaan tai löytämään todisteita pelimanipulaation laajuudesta tai olemassaolosta, kuten esimerkiksi 'Fixed matches in Portugal - myths, perceptions and attitudes' (Bezerra & Teixeira-Diniz 2016). Julkaisuja, joissa pelimanipulaatiota tarkastellaan laajemman korruptiokäsitteen alla, on alle kymmenen. Suurin piirtein saman verran on

pelimanipulaation seurauksia tarkastelevia julkaisuja, kuten 'Why sport is losing the war to match-fixers' (Hill 2016). Urheilun oman hallintajärjestelmän kautta aihetta lähestyviä julkaisuja on vain kuusi, kuten esimerkiksi 'Match-fixing and governance in cricket and football: What is the fix?' (Veuthey 2014). Peli-

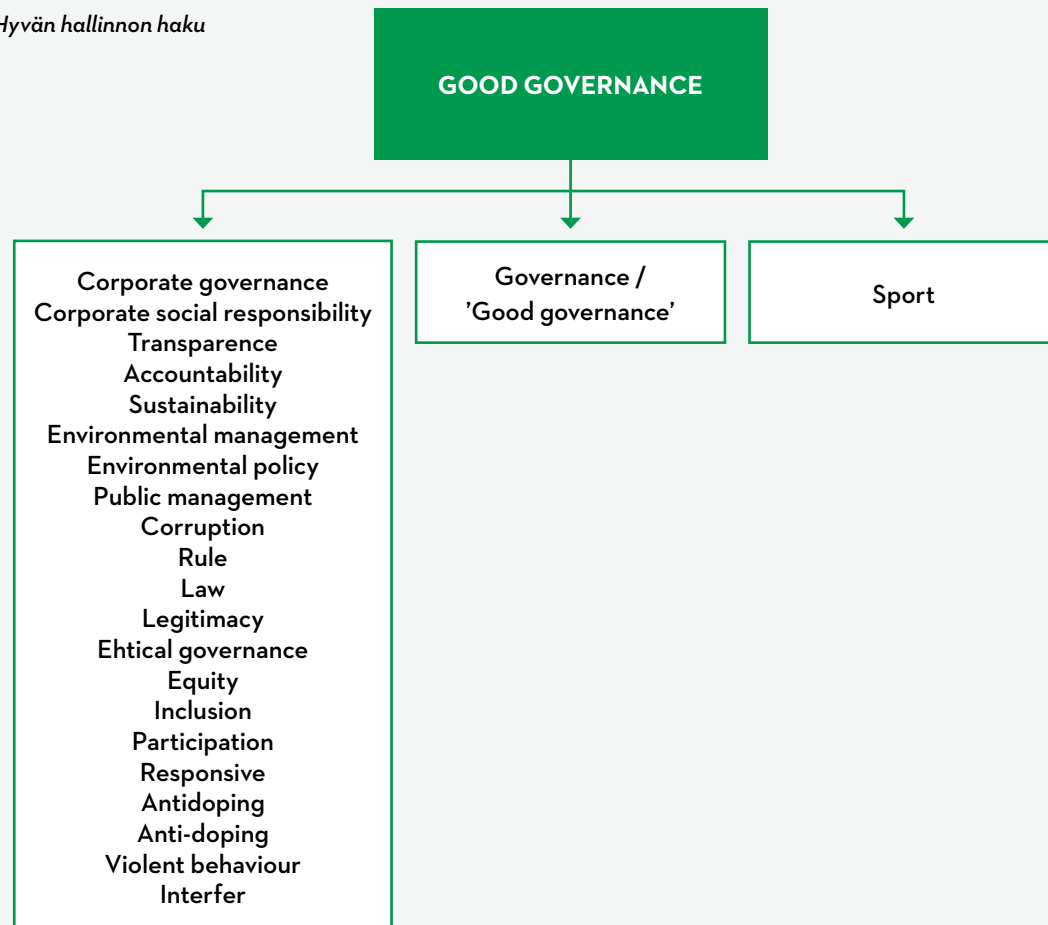
manipulaation yhteyksiä poliittiseen järjestelmään tai jännitteisiin tutkitaan muutamassa julkaisussa. Ensisijaisesti pelimanipulaatiota kyber- ja hyperikollisuuden käsitteillä lähestyviä julkaisuja on tässä aineistossa vain kolme.

5 Hyvä hallinto

Hyvä hallinto (good governance) on melko myöhään syntynyt kattokäsite, joka tuottaa hakusanana vain vähän osumia. Tämän vuoksi ensimmäiseen hakuun on otettu mukaan kaikki ne asiasanat, jotka voidaan liittää sen alle. Yksi osa näistä on hallintotermejä, kuten accountability ja toinen osa ilmiöitä, joita hyvän hallinnon avulla pyritään edistämään (esimerkiksi equity) tai kontrolloimaan (esimerkiksi sexual harassment). Tällainen haku tuotti valtavan määrän

tuloksia. Toisessa haussa rajoitettiin haku vain julkaisuihin, joissa oli governance -näkökulma. Mikäli governance -näkökulma tuli esille jo ensimmäisessä haussa (esimerkiksi Corporate governance), rajattiin julkaisujen määrää tällaisten tapausten osalta 'Good governance' -käsitteellä. Kolmannessa haussa rajattiin haku koskemaan vain urheilua koskevia julkaisuja.

KUVIO 8.
Hyvän hallinnon haku



Hallinnointi tarkoittaa menettelyä, johon lukeutuvat itse päätöksentekoprosessi sekä sen myötä mahdollisesti toimeenpantavat päätökset. Hallinnointia tapahtuu useissa eri ympäristöissä, kuten paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Hallinnointiin liittyy vahvasti erilaisia virallisia ja epävirallisia päätöksentekorakenteita. (UNESCAP 2009.) Good governance, eli hyvä hallintotapa tarkoittaa hallinnollisten toimien osalta muun muassa läpinäkyvyyttä, vastuullisuutta, lainmukaisuutta, tasa-arvoisuutta ja tehokkuutta. Se viittaa hallinnointiin, joka on vapaa väärinkäytöksistä ja korruptiosta. Hyvän hallintotavan perimmäisenä tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman laadukas prosessi päätöksenteon taustalle. Ytimessä ei ole siis niinkään prosessin tuottama lopputulos, vaan taustalla vaikuttavan prosessin laadukkuus ja toimivuus itsessään. (OECD 2007; VLGA 2012.)

Hyvä hallintotavan noudattaminen edistää hallinnon toimivuutta. Se johtaa parempiin ja tehokkaampiin päätöksiin, lisää hallinnon uskottavuutta ja luotettavuutta sekä luo ylipäätään perustan eettiselle päätöksentekoprosessille. On kuitenkin syytä huomioida, että hyvästä hallintotavasta puhuttaessa puhutaan eräänlaisesta ideaalitalanteesta, jota on sellaisenaan lähes mahdotonta saavuttaa. Hyvin harvoissa valtioissa ja yhteiskunnissa ollaan lähellä todellisia hyvän hallinnon ideaaleja. (OECD 2007; VLGA 2012.) Esimerkkejä hyvän hallintotavan laiminlyöneistä toimijoista löytyy myös urheilun parista. Viime vuosina julkisuuteen on noussut lukuisia tapauksia urheilun kansainvälisiä kattojärjestöjä kohdanneista korruptio- ja väärinkäytössyytöksistä. Tämän seurauksena esimerkiksi Kansainvälinen Olympiakomitea (IOC) ja Kansainvälinen Jalkapalloliitto (FIFA) ovat toteuttaneet toiminnassaan useita hallintorakenteiden uudistuksia juurikin hyvän hallinnon periaatteita silmällä pitäen. (IMD 2017; FIFA 2016.)

Tässä tutkimusraportissa selvitettiin hyvää hallintotapaa urheilussa käsittelevän tutkimuskirjallisuuden määrää ja laatua. Muodostimme tarkastelun kriteerit hyvän hallinnon peruseriaatteita (ks. edeltä) noudattaen. Tarkastelun kohteena olivat julkaisut, jotka käsitelivät urheilujärjestöjen- ja organisaatioiden eettistä hallinnointia ja sitä, miten

urheilussa voidaan yleisesti edistää eettisiä asioita erityisesti hallinnon näkökulmasta. Monet aiheeseen liittyvät teemat liikkuvat hyvin häilyvillä rajapinnoilla ja tämä vaikutti osaltaan rajauksen haastavuuteen.

Tietokantojen haun jälkeen lähdimme tarkastelemaan tutkimusdokumenteja ja poistamaan aiheeseen selkeästi liittymättömiä julkaisuja. Järjestimme dokumentit otsikoittain ja poistin joukosta kaksoiskappaleet. Tämän jälkeen luokittelimme julkaisut asiasanojen mukaan teemoittain ja poistimme ensin aihealueeseen liittymättömän tutkimuskirjallisuuden. Harmaalla alueella liikkuvat julkaisut merkittiin ylös, jotta niihin saattoi palata vielä uudelleen tarkastelun viimeisessä vaiheessa. Tarkastelun kolmannessa vaiheessa seulomme tarkemmin lopulliset 127 aiheeseen liittyvää julkaisua, jotka luokittelin kuuteen (6) pääkategoriaan ja edelleen seitsemääntoista (17) alakategoriaan. Joissakin pääkategorioissa dokumenttien määrä jäi sen verran maltilliseksi, ettei niiden luokittelu edelleen alakategorioihin olisi ollut tarkoituksenmukaista. Tutkimuskirjallisuuden jakautuminen eri aihealueisiin havainnollistuu tarkastelemalla oheista taulukkoa.

Laajuudeltaan selkeästi suurimpana kategoriana esiin nousi korruptioihin liittyvät julkaisut, mikä johtunee eritoten ilmiön historiallisesta tunnistettavuudesta tieteen kentällä. Korruptio ja kilpailumaniipulaatio (match-fixing) liittyvät läheisesti toisiinsa, mikä teki ilmiöiden keskinäisestä rajaamisesta toisinaan haasteellista. Selkein erottelu tapahtui varsinkin lainvastaisen vedonlyönnin ja hallinnollisen korruption välillä. Korruptioon liittyvät julkaisut jakautuivat kuuteen alakategoriaan, joista laajimmaksi muodostui kansainvälisten urheiluorganisaatioiden korruptiotapauksia käsittelevä tutkimuskirjallisuus. Näistä julkaisuista useat käsitelivät Kansainvälisen Olympiakomitean (IOC) ja Kansainvälisen Jalkapalloliiton (FIFA) korruptiotapauksia.

Toiseksi suurimmaksi alakategoriaksi muotoutui eräänlainen yleiskategoria urheilun korruptioon liittyen. Näissä julkaisuissa korruptiota käsiteltiin yleisellä tasolla, varsinkin ammattilaisurheilun ja urheilun integriteetin näkökulmista. Kolmanneksi suurin alakategoria keskittyi jalkapalloon liittyviin korruptiotapauksiin. Tämän aihealueen alle sijoittui muun muassa kansainväliseen jalkapalloon ja eri

maiden pääsarjoihin liittyviä korruptiotapauksia. Selkeästi ja eksplisiittisesti FIFAan liittyvät tapaukset sijoittuivat kansainvälisiä urheiluorganisaatioita käsittelevän osion alle. Yksittäisiä korruption liittyviä julkaisuja löytyi myös yliopistourheilun, koripallon sekä jääkiekon konteksteissa.

Toiseksi suurimmaksi pääkategoriaksi muodostui yleiskategoria urheilun hyvään hallintotapaan liittyvistä julkaisuista. Tähän kategoriaan painottui erityisesti sellaisia julkaisuja, jotka käsittelevät urheilun hyvää hallintoa laaja-alaisesti eri näkökulmista. Sen vuoksi kategorian aihealueita ei voitu luokitella minäkään muun yksittäisen kategorian alle. Myös tämä pääkategoria jakautui kuuteen alakategoriaan, joista laajimmaksi osoittautui urheiluorganisaatioiden hyvää hallintotapaa käsittelevä kategoria. Kyseisen alakategorian julkaisut painottuivat lähinnä joko kansallisten tai kansainvälisten urheiluorganisaatioiden hyvän hallinnon käytäntöihin. Hyvän hallinnon peruseriaatteisiin keskittynyt alakategoria tarkentui julkaisuihin, jotka käsittelevät eksplisiittisesti näitä urheiluorganisaatioissa muodostettuja peruseriaatteita. Hyvää hallintotapaa käsiteltiin myös vastuullisuuden, lainsäädännön, eettisen pohdinnan sekä hallintoteorian näkökulmista.

Kolmas pääkategoria keskittyi pitkälti miesten ja naisten väliseen sukupuolten tasa-arvoon urheiluhallinnon näkökulmasta. Aihealueen julkaisuissa käsiteltiin naisten osallisuutta vastuutehtävissä, palkkatasojen eroavaisuuksia sekä sitä, miten näihin tekijöihin voitaisiin vaikuttaa. Yksi julkaisu tarkasteli aluetta myös sukupuolen moninaisuuden (gender diversity) näkökulmasta. Kategorian nimeämisessä haasteita tuotti tasa-arvon käsitteen ongelmallisuus, sillä kyseinen käsite ymmärretään eri kielissä hieman eri tavoin. Suomen kielessä tasa-arvo on vakiintunut tarkoittamaan miesten ja naisten välistä tasa-arvoa, mutta englannin kielessä sukupuolten välinen tasa-arvo (equality) sekoittuu usein yhdenvertaisuuden (equity) käsitteen kanssa. Tämän vuoksi nostin kategoriaan molemmat termit, sillä ne kulkevat kansainvälisesti vahvasti limittäin.

Neljäs pääkategoria käsittelee hyvään hallintotapaan vahvasti liitettävää läpinäkyvyyttä. Kategoria jakautui kolmeen alakategoriaan, joista suurin käsittelee hallinnollista läpinäkyvyyttä. Hallinnollisen

läpinäkyvyyden julkaisut painottuivat muun muassa kansainvälisiin lajiliittoihin ja kansallisiin urheiluorganisaatioihin. Yleisesti läpinäkyvyyteen urheilussa painottuneet julkaisut tarkastelivat aihepiiriä yleisemmällä tasolla. Taloudellinen läpinäkyvyys oli aihealue, jota oli haasteellista rajata talousnäkökulman vuoksi. Tutkimuskirjallisuus painottui tältä osin pitkälti urheiluorganisaatioiden taloushallinnon näkökulmaan, ilman varsinaista eettistä ulottuvuutta. Muutama julkaisu kuitenkin tarkasteli aihetta nimenomaan läpinäkyvyyden kontekstissa, joka liittyy läheisesti myös eettiseen hallintointiin.

Neljäs ja viides kategoria olivat eturistiriitoja (6) ja demokraattista hallintointia (4) käsittelevät julkaisut. Nämä pääkategoriat jäivät varsin kapea-alaisiksi, eikä niiden kategorisointi edelleen alakategorioihin olisit ollut enää tarkoituksenmukaista. Eturistiriitoja käsittelevä tutkimuskirjallisuus tarkasteli kyseistä ilmiötä varsinkin urheiluhallinnon ja -järjestöjen kontekstissa. Demokraattisen hallinnon osalta tutkimuksissa käsiteltiin esimerkiksi urheilijoiden mukaan tuontia organisaation päätöksentekoon sekä muita lähtökohtia urheilun demokraattiseen hallintointiin.

Tässä tutkimusraportissa selvitettiin hyvää hallintotapaa urheilussa käsittelevän tutkimuskirjallisuuden määrää ja laatua. Mukaan seuloutui 127 aiheeseen liittyvää julkaisua, jotka luokittelimme kuuteen (6) pääkategoriaan ja edelleen seitsemääntoista (17) alakategoriaan. Pääkategoriat olivat järjestyksessä suurimmasta pienimpään seuraavat: korruptio, hyvä hallinto yleisesti, tasa-arvo/yhdenvertaisuus, läpinäkyvyys, eturistiriidat sekä demokraattinen hallinto. Selkeimmin joukosta erottuivat varsinkin korruptioihin liittyvät julkaisut, joka johtunee aihealueen historiallisesta tunnistettavuudesta, kuten myös aiheen ajankohtaisuudesta tieteen kentällä. Myös hyvää hallintoa yleisesti, tasa-arvoa ja läpinäkyvyyttä käsittelevät kategoriat erottuivat selkeästi yhtenä ryhmänä. Eturistiriitoja ja demokraattista hallintoa tarkastelevat julkaisut jäivät yhteensä vain kymmeneen julkaisuun.

Varsinkin eturistiriitoja ja demokraattista hallintoa käsittelevien pääkategorioiden jääminen kapea-alaisiksi on hieman yllättävää, sillä molemmat ovat varsin keskeisiä osa-alueita hyvän hallintotavan

toteuttamisessa. Urheilumaailma on usein nähty ylhäältä johdetuksi ja keskittyneiden sekä rajattujen verkostojen hallinnoimaksi toiminnaksi, joten näiden aihealueiden tiimoilta tutkimukselle voisi olla tilausta. Myös tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät tutkimukset ovat painottuneet lähestulkoon kokonaan miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon, joten yksi uusi näkökulma voisi olla esimerkiksi seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä edustavien ryhmien kokemukset hyvän hallinnon viitekehysesä. Ylipäätään eksplisiittisesti hyvää hallintotapaa urheilussa käsittelevälle tutkimukselle on olemassa selkeä tilaus.

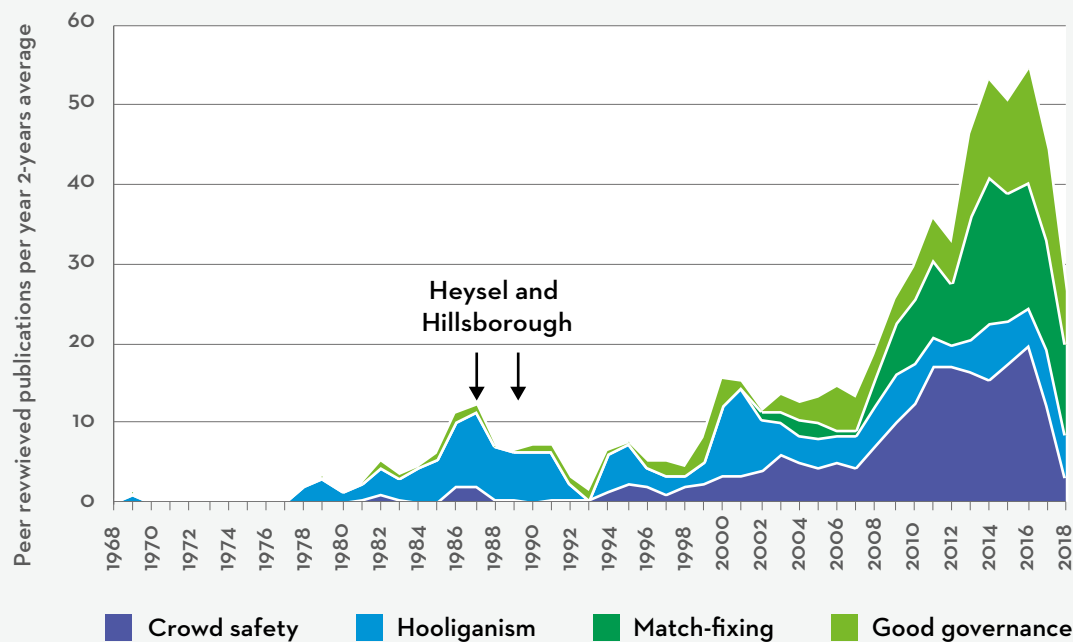
6 Koko aineistoa koskevat analyysit

Kaikkien aihepiiriin liittyvien julkaisujen määrän kehittyminen on esitetty kuviossa 9. Vuosikohtaista vaihtelua on tasoitettu käyttämällä kahden vuoden liukuvaa keskiarvoa. Haut tehtiin vuoden 2018 helmikuussa, joten viimeisen vuoden osalta mukana on vain parin kuukauden julkaisut. Kuvaa tulkitessa on hyvä muistaa, että tämä aineisto perustuu niihin julkaisuihin, jotka ovat päätyneet kan-

sainvälisiin tietokantoihin. Kuvion esittämä voimakas kasvu kuvaa hyvin uuden aihepiirin syntyä ja siihen kohdistuvan tutkimuksen määrän kasvua mutta siihen vaikuttavat myös tutkimuksen kokonaismäärän kasvu ja siitä yhä suuremman osan päätyminen kansainvälisiin viitetietokantoihin.

KUVIO 9.

Kaikkien aihepiirien tutkimuksen määrän kasvu



Kuvion aikajänne on viisi vuosikymmentä mutta kolmena ensimmäisenä vuosikymmenenä tutkittiin tarkasteltavista aihepiireistä lähinnä vain huliganismia. Sitä koskevien julkaisujen määrä nousi erityisen korkeaksi 1980-luvun loppupuolella. Tähän todennäköisesti vaikuttivat Heyselin (1985) mellakointi ja sitä seurannut katsomo-onnettomuus, kuten myös Hillsboroughin katsomo-onnettomuus, vaikka jälkimmäisessä ei ollut suoranaisesti kysymys huliganismista vaan turvallisuustoimien pettämisestä. Myös katsomoturvallisuuden julkaisujen määrässä osuu pieni piikki 1980-luvun puoliväliin. Katsomoturvallisuuteen alettiin kiinnittämään huomiota jalkapallohuliganismin ja sen seurausten torjumisessa jo 1980-luvun alkupuolella, kuten esimerkiksi Lewisin (1982) kenttätutkimuksessa 'Crowd control at English football matches'. Myöhemmin turvallisuuden käsite laajeni kattamaan urheilutapahtumien ennaltaehkäisevän terveys- ja ravintohuollon ja suunnitelmallisuus kasvoi kohti tapahtumien yksityiskohtien kokonaishallintaa.

Hyvä hallinto on käsitteenä myöhäistä perua mutta yhtä lailla kuin katsomoturvallisuuden voidaan katsoa nousevan huliganismin ilmiöstä, voidaan hyvän hallinnon juurena pitää korruptiotutkimusta. Urheilussa esiintyvää korruptiota koskevia tutkimuksia on tässä aineistossa muutamia aina vuodesta 1980-lähtien. Korruption ehkäiseminen on kuitenkin vain yksi, vaikkakin keskeinen hyvän hallinnon tavoite. Olennaista on siirtyminen korruption suhteen reaktiivisesta tutkimusotteesta urheiluorganisaatioiden hallintaa koskeviin proaktiivisiin aiheisiin. Tässä aineistossa ensimmäinen tällainen julkaisu on Corbettin & Findlayn (1999) 'Good policies, good governance: a guide for sport organizations'. Näitä aiheita koskevien julkaisujen määrä on lähtenyt kasvuun vasta aivan viime vuosina eli noin vuodesta 2014 lähtien.

Kilpailumanipulaatio on oikeastaan yksi hyvin perinteinen urheiluun liittyvän korruption alalaji. Sitä koskevat julkaisut alkoivat hitaasti kasvaa 2000-luvun alussa tässä aineistossa. Aina vuoteen 2010 asti lähes kaikissa kilpailumanipulaatiota koskevien julkaisujen otsikoinnissa käytetään sanaa 'corruption', jossain muodossa. Vasta vuoden 2010 jälkeen sen rinnalle ilmestyy myös termi 'match-fixing', mikä on nykyisin yleisin termi aiheita käsittelevissä julkaisuissa. Mahdollisesti kilpailumanipulaation muodostumiseen omaksi tutkimusalakseen on vaikuttanut, vedonlyöntipelien määrän ja muotojen kasvu sekä niiden siirtyminen internetiin, itse kilpailumanipulaation kasvu ja laajentuminen uusiin maihin sekä uusien alojen lisääntynyt kiinnostus ilmiön tutkimukseen. Näiden asioiden todentaminen vaatisi oman analyysin.

Kuviossa 10 on esitetty 10 julkaisujen määrällä mitattuna keskeisintä lehteä. Soccer & Society -lehti johtaa melko selkeästi tätä listaa 35 julkaisullaan. Lehti on perustettu vuonna 2000 ja ilmestyy nykyisin kahdeksan kertaa vuodessa. Jalkapallo on tietenkin tässä aihepiirissä ylivoimaisesti tutkituin urheilulaji ja selkeästi suurempi julkaisujen määrässä mitattuna kuin muu urheilu yhteensä. Tähän ovat vaikuttaneet jalkapallon levinneisyys, harrastajamäärät ja varhainen ammattimaistuminen. Toisena listalla on nykyisin 11 kertaa vuodessa ilmestyvä laaja-alaisempi Sport in Society -lehti, joka perustettiin (nimellä Culture, Sport, Society) vuonna 1998. Kolmantena on puolestaan jo vuonna 1966 perustettu International Review for the Sociology of Sport, joka ilmestyy kahdeksan kertaa vuodessa. Nämä kolme ovat melko selkeästi aihepiirin suurimpia lehtiä. Niiden jälkeen julkaisujen määrä putoaa melko nopeasti yhteen per julkaisu. Tämän aineiston 568 lehtijulkaisua on julkaistu yli kolmessa sadassa lehdessä, joten kovin keskittyneeksi julkaisu-toimintaa ei voi luonnehtia. Tämä luonnollisesti hankaloittaa alan seuraamista.

KUVIO 10.

Aihepiirin Top 10 julkaisua määrän perusteella

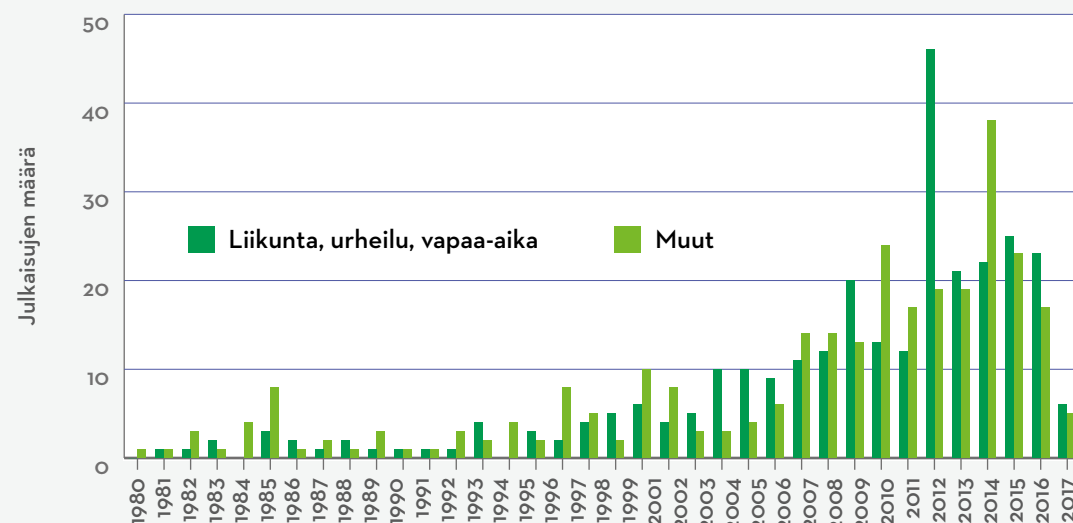


Kaikki kymmenen listalle päässeet julkaisut ovat erikoistuneita urheiluun liittyviin kysymyksiin. Joukossa ovat sosiologian, historian, talouden, rahoituksen, hallinnon ja lakitieteen näkökulmat. Lehtien suuren määrän vuoksi joukossa täytyy olla myös lehtiä, jotka eivät ole varsinaisesti urheiluun erikoistuneita. Tämän selvittämiseksi urheilun, liikunnan ja vapaa-ajan kysymyksiin erikoistuneet lehdet erotettiin luokittelemalla muiden alojen lehdistä.

Tämän analyysin tulokset on esitetty kuviossa 11. Jos tarkastellaan julkaisujen kokonaismäärää koko ajanjaksolla se tarkalleen puoleksi, puolet on julkaistu urheiluun erikoistuneissa lehdissä ja toinen puoli muissa lehdissä. Tämä tilanne näyttää myös säilyvän vuodesta toiseen, vuosittaisia piikkejä esiintyy puolin ja toisin mutta edelleen noin puolet aihepiiriin julkaisuista julkaistaan muissa kuin urheiluun erikoistuneissa lehdissä.

KUVIO 11.

Julkaisujen määrä urheiluun erikoistuneiden ja muiden lehtien välillä

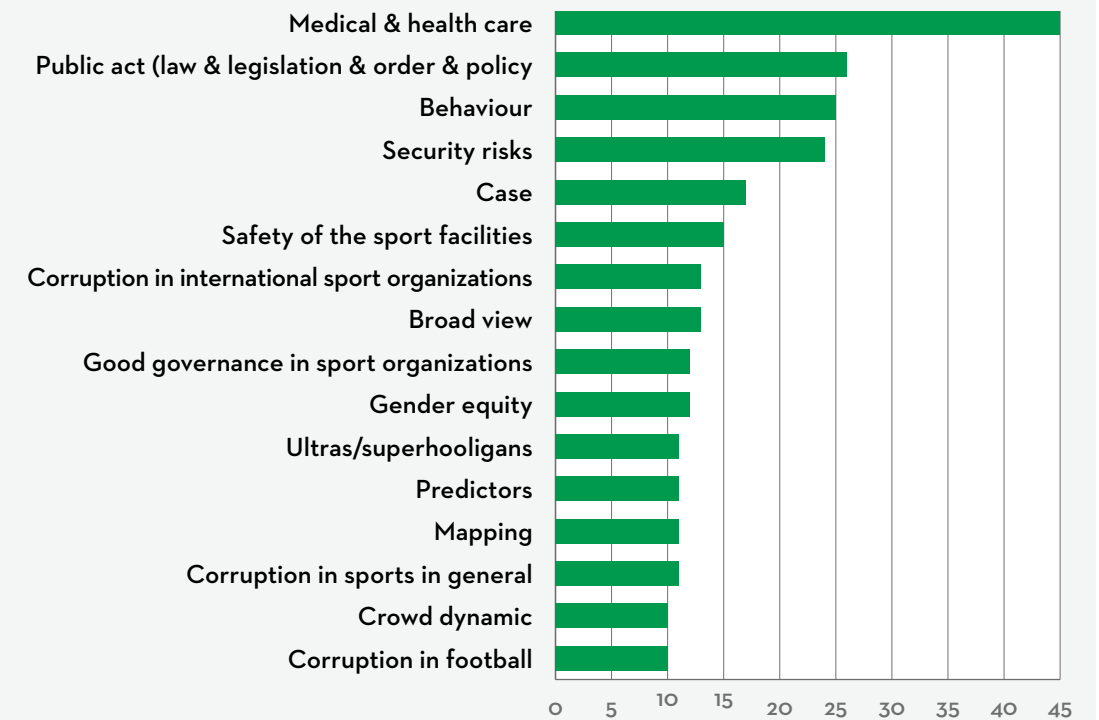


Kuviossa 12 on esitetty viimeisen kymmenen viimeisen vuoden julkaisujen aiheet. Tarkasteltaessa näitä julkaisutahdiltaan intensiivisempien vuosien aiheita, merkittävintä on tapahtumien terveydenhuoltoon liittyvien julkaisujen suuri määrä. Näitä julkaistaan sekä lääketieteellisissä että urheiluun erikoistuneissa lehdissä. Selkeästi toiseksi suurin aihe on urheiluun liittyvä korruptio, joka on kuitenkin kuviossa hajoitettu urheilujärjestöjä, jalkapalloa ja yleisesti urheilua koskeviin luokkiin. Muuten viimeisen kymmenen vuoden tutkimusaihista ei paljastu mitään mullistavaa. Voidaan kuitenkin sanoa, että

perinteisesti eniten sosiologiaan assosioitunut urheilun yhteiskunnallinen tutkimus on saanut rinnalleen erityisesti hallinnon, lain ja talouden kysymyksiä käsitteleviä tutkimusaloja. Urheilun eettisten ongelmien tutkiminen tulee vaatimaan myös yhä enemmän yhteiskuntatieteiden ulkopuolelle menevää, kuten lääketieteilijöiden ja insinöörien sekä biologisten asiantuntemusta, mikä ilmeni tässä aineistossa vielä selkeämmin mikä dopingtutkimus olisi otettu siihen mukaan.

KUVIO 12.

Yleisimmät aiheet 2008–2018



7 Yhteenveto

Kirjallisuuskatsauksen perusteella urheilun eettisten asioiden yhteiskuntatieteellinen tarkastelu nojaa hulgianismiin ja korruption tutkimusperinteisiin. Katsomoturvallisuuden näkökulma juontaa juurensa ensin mainitusta ja kilpailumanipulaation sekä (hyvän) hallinnon tematiikka jälkimmäisestä. Jalkapallohulgianismien kasvu 1980-luvulla kiinnitti viranomaisten ja vähitellen myös tutkijoiden huomiota katsomoturvallisuuteen liittyviin asioihin. Kilpailumanipulaation ja hyvän hallinnon tutkimusta voidaan taas pitää perinteisen urheiluun liittyvän korruption tutkimuksen kahtena alalajina. Se liittyy lainvastaisen vedonlyönnin ja hallinnollisen korruption tutkimukseen. Tässä aineistossa ensimmäinen 'good governance' käsitettä otsikoinnissa käyttävä julkaisu ilmestyi vuonna 1999 ja ensimmäinen 'match-fixing' -käsitettä käyttävä julkaisu vuonna 2010.

Urheilun eettisiä ongelmia koskevan tutkimuksen määrä on kasvanut erittäin nopeasti kuluvalle vuosikymmenellä. Tätä ruokkii yhtäältä lisääntyvä monitieteisyys; kentälle tulevat uudet tieteenalat ja tutkijat tuovat sille julkaisuvoimaa. Uudet menetelmät ja opit synnyttävät myös uusia erityiskysymyksiä ja tutkimushaaroja, jotka edelleen kasvattavat julkaisujen määrää. Perinteisesti yhteiskunnallisten tieteiden parissa tarkastellut ilmiöt näyttävät nyt vetävän myös muiden alan tutkijoita puoleensa. Tämä voi kertoa siitä, että tutkittavassa ilmiössä on tapahtumassa kiinnostavia muutoksia. Urheilun globalisoituminen, ammattimaistuminen ja taloudellinen kasvu lisäävät ja muuttavat myös sen eettisten ongelmien määrää ja sisältöä. Esimerkiksi kilpailumanipulaatiota on aina ollut mutta sen mekanismit ja mahdollisuudet ovat muuttuneet globaalien internetpohjaisten on-line-pelien myötä.

Monitieteistyminen voi kuitenkin aiheuttaa tutkimusalan pirstoituneisuutta. Yhteiskuntatieteilijät, lakitieteilijät, taloustieteilijät ja lääketieteilijät

voivat tutkia samaa ilmiötä mutta keskustella hyvin vähän keskenään. Siinä tapauksessa tutkimusalan monitieteisyys näyttäytyy todellisuutena vain erikseen toteutetussa konstruktiossa, kuten tässä selvityksessä. Tällaisetkin ylhäältäpäin toteutetut konstruktiot voivat kuitenkin olla tärkeitä vuoropuhelun synnyttämiseksi ja yhteisten ongelmien ratkaisemiseksi. Tieteen kentällä keskustelu käydään kuitenkin pääosin julkaisujen välityksellä. Ainakin toistaiseksi keskeisimmät eettisiä ongelmia käsitteleviä artikkeleita levittävät julkaisut ovat urheiluun erikoistuneita. Kokonaisuutena julkaisujen määrä jakautuu puoliksi urheiluun erikoistuneiden ja muiden lehtien välillä eikä tässä ole tapahtunut muutosta ajassa. Varsinaisesti kokoavasti urheilun eettisiin ongelmiin keskittynyttä lehteä ei tullut vastaan tässä selvityksessä. Tutkimusten määrä on kuitenkin vasta lähtenyt kasvuun ja voi olla, ettei sellaiselle ole vielä tutkijapiireissä 'tilausta', vaikka se olisi käytännön toimijoiden kannalta toivottavaa. Uusien lehtien, kuten myös lähes kaikkien urheilualan yhteiskuntatieteellisten julkaisujen ongelmana ovat pienistä levikeistä johtuvat alhaiset vaikuttavuuskertoimet, mikä voi vähentää niihin kirjoittamisen houkuttelevuutta.

Vaikka urheilun etiikkaa koskevan tutkimuksen määrä on kasvanut, sitä on tehty kauttaaltaan vielä suhteellisen vähän. Perusteellisesti tutkittuja aiheita on vaikea löytää, ehkä englantilaisen jalkapallohulgianismien työväenluokkaisten juurten tutkimusta lukuun ottamatta. Joukossa oli vain muutama suomalaisten tutkijoiden kirjoittama ja/tai Suomea käsittelevä artikkeli. Suomessakin aihepiiristä kirjoitetaan enemmän kuin mitä voisi kansainvälisten tietokantojen osumista päätellä. Vertaisarvioituja tutkimuksia on meillä kuitenkin hyvin vähän.

Kirjallisuus

Online-linkkien toimiminen edellyttää oikeuksia viitteissä oleviin tietokantoihin

- Abbott J. & Sheehan D.** (2013). The INTERPOL approach to tackling match fixing in football. Teoksessa **M.R. Haberfeld & D. Sheehan** (toim.), Match-fixing in International Sports: Existing Processes, Law Enforcement, and Prevention Strategies (s. 263–287). Springer. Viitetiedot https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84930582540&doi=10.1007%2f978-3-319-02582-7_14&partnerID=40&md5=cccc76d3fa0d08585708376d07b4c765
- Bag, P.K. & Saha, B.** (2011). Match-fixing under competitive odds. *Games and Economic Behavior* 73(2), 318–344. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-80053616942&doi=10.1016%2fj.geb.2011.03.001&partnerID=40&md5=9b68f81bdd4c62dca0378ec1de1333e7>
- Bezerra M.M. & Teixeira-Diniz, R.** (2016). Fixed matches in Portugal – myths, perceptions and attitudes. *Sociologia, Problemas e Praticas* 82, 145–164. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84980360980&doi=10.7458%2fSPP2016827159&partnerID=40&md5=6558ea0bd52400ed60a3c491140e6e6d>
- Blume M., Luckner S. & Weinhardt C.** (2010). Fraud detection in play-money prediction markets. *Information Systems and e-Business Management* 8(4), 395–413. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-77958510045&doi=10.1007%2fs10257-008-0103-3&partnerID=40&md5=57519a7648c058c4c8aa78062746ef17>
- Boyle P. & Haggerty K.D.** (2012). Planning for the worst: Risk, uncertainty and the Olympic Games. *British Journal of Sociology* 63(2), 241–259. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84861687292&doi=10.1111%2fj.1468-4446.2012.01408.x&partnerID=40&md5=aaf3a324e2bcf71b5140eb5120c156dc>
- Dunning, E., Murphy, P. & Williams, J.** (1988). The roots of football hooliganism: an historical and sociological study. **Routledge & Kegan Paul**. Viitetiedot <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=SPH226029&login.asp&site=ehost-live>
- Fédération Internationale de Football Association (FIFA)** 2016. Governance report. Saatavilla: https://resources.fifa.com/mm/document/affederation/administration/02/87/89/23/gr2016env1_neutral.pdf
- Forsman, M.** (2016). Julkaisut ja tieteen mittaaminen. Bibliometriikan käännekohtia. Enostone kustannus.
- Gainsbury, S & Wood, R.** (2011). Internet gambling policy in critical comparative perspective: The effectiveness of existing regulatory frameworks. *International Gambling Studies* 11(3), 309–323. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84859229081&doi=10.1080%2f14459795.2011.619553&partnerID=40&md5=a00c901cbca68f9b55e200c77ac19585>
- Hall, S.** (1978). The Treatment of Football Hooliganism in the Press. Teoksessa **R. Ingham et al.** (toim.), Football hooliganism: the wider context (s. 15–36). Inter-Action Inprint. Viitetiedot <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=SPH62432&login.asp&site=ehost-live>
- Hall, S., Byon, K. & Baker III, T.** (2013). Managing the threat of terrorism in sport. *International Journal of Sport Management* 14(4). Viitetiedot <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=91690258&login.asp&site=ehost-live>

- Hill, D.** (2009). To fix or not to fix? How corruptors decide to fix football matches. *Global Crime* 10(3), 157–177. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-70349976112&doi=10.1080%2f17440570802543524&partnerID=40&md5=92f7d71973adOdda2e4346dc68f033d6>
- Hill, D.** (2010). 'A critical mass of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others. *International journal of sports marketing & sponsorship* 11(3), 38–52.
- Hill, D.** (2016). Why sport is losing the war to match-fixers. Teoksessa, *Global Corruption Report: Sport* (s. 231–235). Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84967351045&doi=10.4324%2f9781315695709&partnerID=40&md5=7be5656e30da6d1921d3a4fddfb932e5>
- Ingham, R, Hall, S., Clarke, J., Marsh, P. & Donovan, J.** (1978). Football Hooliganism: The Wider Context. Inter-Action Inprint. Viitetiedot <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=SPH62430&login.asp&site=ehost-live>
- International Institute for Management Development (IMD)** 2017. IMD governance review at a glance. Good governance at the International Olympic Committee. Summary of recommendations.
- Kalist, D.** (2010). Terror alert levels and major league baseball attendance. *International Journal of Sport Finance* 5(3), 181–192. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-78649298940&partnerID=40&md5=be1a023c5b6e924974836ee3e8103d49>
- Klauser F.** (2011). Sport megaevent security: The legacies of Euro 2008. *Geography* 96(3), 149–155. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84855731737&partnerID=40&md5=3a67a8a2ef3270575d6a926f04e15339>
- Lohner, R., Baqui, M., Haug, E. & Muhamad, B.** (2016). Real-time micro-modelling of a million pedestrians. *Engineering Computations* 33(1), 217–237. Viitetiedot [https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84966783318&doi=10.1108%2fec-02-2015-0036&partnerID=40&md5=4c9fb19ce419f5bb322da91de5e01b72",Article,,Scopus,2-s2.0-84966783318](https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84966783318&doi=10.1108%2fec-02-2015-0036&partnerID=40&md5=4c9fb19ce419f5bb322da91de5e01b72)
- Majewski, S.** (2014). Modelling of football companies' rates of return according to sport results and bookmakers' expectations on the example of serie A. *Business and Economic Horizons* 10(3), 214–222. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84957671655&doi=10.15208%2fbeh.2014.18&partnerID=40&md5=9bf1c1787df25003f84f240894d8c8d2>
- Mewett, P.** (2002). Discourses of deception: Cheating in professional running. *The Australian Journal of Anthropology* 13(3), 292–308. Viitetiedot <https://search.proquest.com/docview/212654492?accountid=11774>
- Moy G.G., Han F. & Chen J.** (2010) Ensuring and promoting food safety during the 2008 Beijing Olympics. *Food-borne Pathogens and Disease* 7(8), 975–980. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-77955077047&doi=10.1089%2ffpd.2009.0473&partnerID=40&md5=9730c0ca34f5a5279db576ba0426a7fe>
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)** 2007. Glossary of statistical terms. Good governance. Saatavilla: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=7237>
- Paul R.J. & Weinbach A.P.** (2011). Investigating allegations of pointshaving in NCAA basketball using actual sportsbook betting percentages. *Journal of Sports Economics* 12(4), 432–447. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-79959951915&doi=10.1177%2f1527002510385904&partnerID=40&md5=ba087fabecb8ac6fc6544503d13e00D>

- Quattrone A., Bocian M., Racic V., Brownjohn J.M.W., Hudson E.J., Hester D. & Davies J. (2016) Characterisation of transient actions induced by spectators on sport stadia. Conference Proceedings of the Society for Experimental Mechanics Series 4, 401-409. Viitetiedot https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84978646036&doi=10.1007%2f978-3-319-29763-7_40&partnerID=40&md5=8004f895f318340b8547c-50748c351d8
- Ramazano lu F. (2012). Spectators' behaviour from the view of security forces in sport competitions. Archives of Budo 8(2), 59-63. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84864005441&partnerID=40&md5=7ee08f6c36ac230599c7c82514163aab>
- Rossi, M. (2011). Match Rigging and the Favorite Long-Shot Bias in the Italian Football Betting Market. International Journal of Sport Finance 6(4), 317-334. Viitetiedot <https://search.proquest.com/docview/912868594?accountid=11774>
- Sefrin, P. (2011). Medical Emergency Services at Big Events. Notarzt 27(4), 168-178. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-79961112927&doi=10.1055%2fs-0031-1276850&partnerID=40&md5=a9ac7ab78877a409802e796f56592aee>
- Smith, A. (2011). All Bets Are Off: Match Fixing in Sport – Some Recent developments. Entertainment & Sports Law Journal 9 (1). Viitetiedot <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=s3h&AN=84963460&login.asp&site=ehost-live>
- United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) 2009. What is good governance? Saatavilla: <https://www.unescap.org/sites/default/files/good-governance.pdf>
- Wang, W. & Lo, R. (2012). The 2009 Match-fixing Incident in Taiwan's Professional Baseball League. Physical Culture and Sport 55. Viitetiedot <https://search.proquest.com/docview/1441673520?accountid=11774>
- Versichele M., Neutens T., Goudeseune S., van Bossche F. & van de Weghe N. (2012). Mobile mapping of sporting event spectators using Bluetooth sensors. Sensors 12(10), 14196-14213. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84868245653&doi=10.3390%2fs121014196&partnerID=40&md5=411359fae6b38c58f8e008ee4b858d5a>
- Veuthey, A. (2014). Match-fixing and governance in cricket and football: What is the fix? International Sports Law Journal 14(1-2), 82-114. Viitetiedot <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-84932620927&doi=10.1007%2fs40318-014-0038-4&partnerID=40&md5=47c6a310bfa7c67623268071a948ce21>
- Victorian Local Governance Association (VLGA) 2012. Good governance guide. Saatavilla: <https://www.vlga.org.au/sites/default/files/Good-Governance-Guide%20%281%29.pdf>

Tämä selvitys on osa Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n vuonna 2017 aloittamaa julkaisusarjaa. SUEK tuottaa tutkimuksia ja selvityksiä urheilun eettisistä asioista. SUEK tarjoaa päätöksenteon ja yhteiskunnallisen vuoropuhelun pohjaksi tutkittua tietoa ja pyrkii näin vaikuttamaan eettisesti kestävään urheilukulttuuriin.

3/2019

TUTKIMUSKARTOITUS URHEILUN EETTISISTÄ KYSYMYKSISTÄ

Katsaus kansainvälisiin tietokantoihin

2/2018

VAIKENEMINEN EI OLE VAIHTOEHTO

Katsaus häirintää ja kiusaamista käsittelevään tutkimustietoon liikunnan ja urheilun näkökulmasta

1/2017

SAMALLA VIIVALLA?

Selvitys liikunnan ja urheilun tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta Suomessa



**Suomen
urheilun
eettinen
keskus
SUEK ry**

Urheilussa eettisen työn merkitys kasvaa koko ajan ja on tärkeää, että eettisesti kestävää liikunta- ja urheilukulttuuria vahvistetaan tiedolla johtamisen keinoin. Selvitystyö antaa tietopohjaa ja perusteluita tutkimustarpeiden tunnistamisen ja toteuttamisen perustaksi.

Tässä julkaisussa jäsennetään urheilun eettisiä asioita koskevaa tutkimusta analysoimalla kansainvälisissä tutkimusviitetietokannoissa julkaistuja tietoja. Tavoitteena on selvittää tutkimuksen määrää sekä tarkastella niiden aihepiirejä. Vuonna 2018 tehty analyysi kohdistettiin kolmelle osa-alueelle: katsomoturvallisuuteen, kilpailumanipulaatioon ja hyvään hallintoon, jotka sisältävät myös urheiluun liittyvän korruption ja huliganismin.

Haut kohdistettiin neljään kansainväliseen tietokantaan tai tietokantaperheeseen, joiden aineistot sisältävät satoja miljoonia viitteitä erilaisiin tekstilähteisiin. Tietokannat ovat Scopus, Web of Science (WoS), ProQuest Central ja urheilujulkaisuihin keskittynyt sportdiscus.

Tässä analysoitu aineisto osoittaa selkeästi, että urheilun eettisten kysymysten tarkastelu ei pohjautu enää yhtä voimakkaasti yhteiskuntatieteisiin kuin aikaisemmin. Ala on monitieteistynyt, mikä on myös

nostanut tutkimuskapasiteettia. Monitieteisyys voi kuitenkin aiheuttaa tutkimusalan pirstoutuneisuutta. Yhteiskunta-, oikeus-, talous- ja lääketieteilijät voivat tutkia samaa ilmiötä keskustelematta keskenään. Monitieteisyyden tilassa urheilun eettiset asiat näyttäytyvät yhtenäisenä vain erikseen toteutetussa konstruktiossa, kuten tässä selvityksessä. Kehittyneempiä tiloja voivat olla vuoropuheluun perustuva tieteidenvälisyys ja varsinaisesti uutta tieteenalaa ennakoiva poikkitieteellinen toiminta. Vuoropuheluun perustuva tieteidenvälisyys on tarpeen myös urheilun eettisten ilmiöiden tutkimuksen kehittämisessä.

Tutkimuskartoitus tehtiin Suomen urheilun eettinen keskus SUEK ry:n ja Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskuksen KIHU:n yhteistyönä.

3

SUEK ry:n julkaisuja urheilun eettisistä asioista

2019